

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE SVMMO PON=||TIFICE,|| QVINQVE LIRBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

V. Soluuntur argumenta contraria.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53860)

Sed iam explicanda est assumptio primi argumenti. Dicitur igitur, Papam habere illud officium, quod habuit Christus, cum in terris inter homines humano more viueret. Neque enim Pontifici possumus tribuere officia, quæ habet Christus, ut Deus, vel ut homo immortalis & gloriosus, sed solum ea, quæ habuit ut homo mortalis. Quia enim Ecclesia ex hominibus constans, indiget capite visibili, & more humano viuente, ideo Christus quando desuit more humano viuere, id est, post resurrectionem, reliquit Petrum loco suo, qui nobis exhiberet illam Christi gubernationem visibilem & humanam; quam Ecclesia habuerat ante Christi passionem; ut patet ex illis verbis, Ioan. 20. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*

Adde, quod neque habet Pontifex omnem potestatem prorsus, quam habuit Christus, ut homo mortalis. Ille enim, quia Deus & homo erat, habuit quandam potestatem, quam dicunt excellentiæ, per quam præerat tam fidelibus, quam infidelibus, Papæ autem solum oues suas, id est, fideles, commisit. Præterea Christus poterat Sacramenta instituere, & miracula facere propria auctoritate, quæ non potest Pontifex. Item, poterat absolvere à peccatis sine Sacramentis, quod Papa non potest. Solum ergo Pontifici illam potestatem communicauit, quæ puro homini communicari poterat, & quæ necessaria erat ad gubernandos ita fideles, ut sine impedimento vitam æternam consequi possent. Sequitur igitur euidenter ex eo, quod Christus, ut homo mortalis, non habuit vllum temporale regnum, nec Pontificem, ut Christi Vicarium, tale aliquod regnum habere.

CAPVT V.

Soluuntur argumenta contraria.

Sed occurrunt quidam, atque obiiciunt PRIMO verba Domini, Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in caelo & in terra.* Hinc enim colligi videtur, Christum habuisse spirituale & terrenum regnum. Vtriusque autem regni clauis Petro tribuit, ut NICOLAUS ait in epistola ad Mediolanenses: & habetur in decreto

d. 22. can. oues: *Christus*, inquit, *B. Petro*, *Vita aeterna* clauget *terreni simul & caelestis imperij iura commisit.*

R E S P O N D E O; potestatem, de qua hîc loquitur Dominus, non esse potestatem temporalem, vt Regum terrenorum, sed vel tantum spiritualem, vt B. Hieronymus & B. Anselmus proponunt, qui hunc esse volunt sensum eorum verborum *est mihi omnis potestas in caelo & in terra*; id est, vt in caelo Rex sum Angelorum, ita per fidem regnem in cordibus hominum, vel (vt addit Theophylactus) esse potestatem quandam summam in omnes creaturas, non temporalem, sed diuinam, vel diuinæ simillimam, quæ non potest committi homini mortali.

Ad testimonium Nicolai dico, hunc habere sensum, *Christus Petro terreni, simul & caelestis imperij iura commisit*, id est, *Christus Petro concessit*, vt quod ille solueret, aut ligaret in terris, esset solutum aut ligatum & in caelis. Alludit enim Nicolaus ad verba Domini Matt. 16. Nec possumus aliter respondere, nisi velimus Nicolaum II. repugnare Nicolao I. qui in epistola ad Michaëlem disertè docet, *Christum distincte* actus, officia, & dignitates Põtificis & Imperatoris, nec Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatoris usurperet vsurpare.

S E C V N D O, obiiciunt Scripturam Luc. 22. vbi Dominus duos gladios Petro concedit. Cùm enim discipuli dicerent *Ecce duo gladij hîc*; Dominus non ait, nimis est, sed, *sanctus*; quare B. BERNARDVS lib. 4. de confider. & BONIFACIVS VIII. in extrauaganti, Vnam sanctam, de maiestate & obedientia. ex hoc loco deducunt, Pontificem duos gladios a Christi institutione habere.

R E S P O N D E O; ad literam nullam fieri mentionem in eo loco Euangelij, de gladio spiritali, vel temporali Pontificis, sed solum Dominum illis verbis admonere voluisse discipulos, tempore passionis suæ in iis angustiis, & meruissè discipulos fuisse, in quibus esse solent, qui tunicam vendunt, vt remant gladium; vt ex Theophylacto, aliisque Patribus colligitur. Porrò B. Bernardus & Bonifacius Papa mysticè interpretati sunt hunc locum, nec volunt dicere, eodem modo habere Pontificem gladium vtrumque, sed alio & alio modo, vt postea exponemus.

TERTIUM argumentum; Omnes lites & contentiones, tam spirituales, quam temporales ad iudicium summi Pontificis pertinent; nam id habetur expressè Can. Quicumque litem, & Can. Quæcunque contentiones. II. q. I.

RESPONDEO; ex illis Canonibus priorem esse Theodosij Imperatoris, qui ex pietate, non ex debito id honoris Ecclesie detulit, præterea non soli Romano Pontifici, sed omnibus Episcopis eo Canone datum esse, vt iudicare possent ciuiles causas, quæ ad ipsos deferrentur. Denique, iam esse abrogatum per alios Canones, vt Glossa ibidem asserit. Posteriores Canonem, perspicuum est, non esse Principis alicuius, qui posset leges condere, sed particularis Episcopi, incertæque auctoritatis, & propterea notari per vocem (Palæa) & præterea posset intelligi sano modo, id est, de omnibus contentionibus, quæ non possunt terminari per seculares Iudices, quia nimirum vel Iudex non vult administrare iustitiam, vel altera pars non vult parere: tunc enim causæ deuoluntur ad iudicium Ecclesie per viam correctionis fraternæ, vt Innocentius III. rectè docet c. Nouit, de iudiciis.

QUARTUM argumentum; Vacante imperio, summus Pontifex in administratione succedit, & imperiali vtitur potestate, donec alius fuerit Imperator electus, vt habetur ex Innocentio III. cap. Licet, de foro competenti, & ex Concilio Viennensi, Clement. pastoralis, de sententia & reuocata: ergo signum est, imperatoriam potestatem à summo Pontifice, tanquam à summo temporali Principe, dimanare.

RESPONDEO; Pontificem succedere Imperatori, vacante Imperio, non in omnibus rebus, sed solum in auctoritate iudicandi, & terminandi eas causas, quæ à solo Imperatore iudicari solent, & quæ non patiuntur faciliè moram. Ratio autem huius non est, quia Pontifex sit summus Princeps temporalis, sed quia causæ omnes, quæ non possunt definiri per temporales iudices, deuoluntur ad iudicem spirituales, vt infra dicemus, & iam ex parte diximus.

Argumentum postremum, S. Thomas in lib. 2. de regimine Principum cap. 10. & 19. affirmat, summum Pontificem iure diuino habere spirituales & temporales potestatem in toto orbe terrarum, vt supremum totius mundi Regem, aded vt

etiam tales omnibus Christianis possit imponere, ac castra destruere, pro conseruatione Christianitatis. Idem etiam S. Thomas in 2. sentent. dist. 44. prope finem, dicit, in Papa esse apicem vtriusque potestatis, spiritualis & temporalis. Sequuntur autem S. Thomam pluri alij Doctores, vt hæc sententia communis apud Theologos dici possit. **S P O N D E O.** Non sine causa viri aliqui docti dubitant auctore librorum de regimine Principum, qui habentur in opuscula S. Thomæ. nam non esse S. Thomam eorum librorum auctorem multa ostendunt, sed præcipue id quod habetur in lib. 3. cap. 20. de successione Adolphi & Alberti Imperatorum. scribit enim auctor eorum librorum, suo tempore accidisse, vt Adolphus Rodolpho, & Albertus Adolpho succederet. Constat autem sanctum Thomam obiisse anno salutis M. C. C. LXXIV. Adolphum autem successisse Rodolpho anno M. C. C. XCII. & Albertum Adolpho anno M. C. C. XCIX. neque in his temporum supputationibus vlla sunt chronologorum dissensiones. Fieri igitur non potest, vt sanctus Thomas eorum librorum sit auctor, cum tot annis ante Adolphi & Alberti Imperium de vita migrauerit. Sed quæque eorum librorum auctor fuerit, non videtur à sententia nostra dissidere, nisi fortè in modo loquendi. Quamuis enim aliquando dicat, summum Pontificem in temporalibus omnibus potestatem habere; tamen multis in locis explicat se, ac docet, Potestatem summi Pontificis proprie, & directè spirituales esse, sed per eam disponere posse de rebus temporalibus omnium Christianorum, cum id requiritur ad finem spiritualis potestatis, cui subordinantur fines temporalium omnium potestatum. sic igitur loquitur libro primo, capite decimoquarto. Huius ergo Regni (spiritualis videlicet, quod Christus instituit) ministerium, vt à terrenis essent spiritualia distincta, non terrenis Regibus, sed sacerdotibus esse commissum, & præcipue summo sacerdoti successori Petri, Christi Vicario Romano Pontifici, cui omnes Reges populi Christiani oportet esse subditos, sicut ipsi Domino Iesu Christo. sic enim ei ad quem finis vltimi cura pertinet, subditi debent illi, ad quos pertinet cura antecedentium finium, & eius Imperio dirigi. Hæc ille. Qui clarissimè distinguit regna terrena, quæ habent pro fine pacem temporalem è regno spiri-

tuali Christi, & eius Vicarij, quod pro fine habet vitam æternam. Rursus idem auctor lib.3. cap.13. Satis, inquit, apparet, quod dominium Christi ordinatur ad salutem animæ, & ad spiritualia bona, licet à temporalibus nō excludatur, eo modo quoad spiritualia ordinantur. Idem in eodem lib.3. cap.15. Est, inquit, & alia ratio, quare Dominus noster statum humilem assumpsit, quamuis Dominus mundi, ad insinuandam videlicet differentiam inter suum, & aliorum principum dominium. quamuis enim temporaliter esset Dominus orbis, directè tamen ad spirituales vitam suam ordinavit principatum. hæc ille, quibus verbis significat, Christum habuisse quidem Dominium temporale totius mundi, sed indirectè, directè autem solum dominium spirituale. quare in eodem lib.3. cap.19. Non dicit auctor ille, posse Pontificem summū absolutè imponere tales omnibus Christianis, & castra, civitatesque destruere: sed tantum in casu, quo id requireret conservatio Christianitatis. At quod faciendum sufficit ea, quam summus Pontifex habet, amplissima spiritualis potestas in omnem Christianum orbem. Ad illud autem quod S. Thomas scribit in 2. sentent. d.44. esse videlicet in Romano Pontifice apicem vtriusque potestatis, spiritualis & temporalis, respōderi potest duobus modis. Primò loqui S. Thomam de potestate, quam Romanus Pontifex habet in ditione temporalis Ecclesiæ Romanæ. Dixerat enim paulò antea in iis quæ pertinent ad salutem animæ magis obediendum esse potestati spirituali, quàm seculari; contra verò in iis quæ pertinent ad bonum civile, magis obediendum esse potestati seculari, quàm spirituali. Deinde subiungit exceptionem, nisi fortè potestati spirituali etiam potestas secularis coniungatur, ut in Pontifice Romano, in quo est apex vtriusque potestatis. Quia enim Pontifex Romanus non solum est Pastor Ecclesiæ; sed etiam est Princeps secularis multarum provinciarum, ideo in illis provinciis, tum in spiritualibus, tum in civilibus, magis obediendum est summo Pontifici, quàm ulli alteri potestati, siue spirituali, siue seculari. Secundò responderi potest, velle S. Thom. in Papa esse apicem vtriusque potestatis respectu totius orbis Christiani, sed non eodem modo; apicem enim spiritualis potestatis esse in eo directè, ac per se; apicem verò potestatis secularis esse in eodem indirectè, &

consequenter. neque enim probabile est, sanctum Thomam existimasse, in rebus merè ciuilibus, magis obedendum esse summo Pontifici, quàm proprio Regi, etiam in prouinciis Romanæ Ecclesiæ temporaliter modò subiectis: conarium enim apertè colligitur ex rescriptis ipsorum Pontificum supra citatis, quibus sanctus Thomas sine dubio non agnat. Id igitur solum voluit sanctus Thomas, vt in rebus ciuilibus magis obediatur summo Pontifici, quàm Principi seculari, si ex rebus illis ciuilibus pendeat salus animarum, non autem absolutè, quoniam potestati spiritali summi Pontificis amplissimæ coniuncta est, saltè indirectè, & consequenter, amplissima potestas disponendi de rebus temporibus omnium Christianorum, vt in sequenti capite demonstrabimus. Porrò hanc esse mentem sancti Thomæ persuadet tum hi, tum quod supra notauimus, testimoniū illud sancti Thomæ, quo affirmat, clericos esse exemptos à tributis principum secularium: tum consensus sectatorum eiusdem sancti Thomæ. video enim summo consensu doceri à discipulis sancti Thomæ sententiam illam, quæ tribuit Pontifici potestatem in temporalia, solùm indirectè, & consequenter, vt patet ex Petro de Palude, Ioanne de Turrecremata, Iohanne Parisiensi, Thoma Caietano, Francisco Victoria, Dominico à Soto, Bartholomæo Medina, & aliis; quos non est vltimo modo credibile à vestigiis sancti Thomæ in tanta recessitate reuoluisse. Neque difficile esset, alios Theologos, qui contrariam sententiam tueri videntur, ad concordiam cum ceteris reuocare. nam ipse etiam Augustinus Triumphus, qui apertissimè tribuere videtur summo Pontifici temporariam potestatem in orbem terrarum vniuersum, explicat se tamen in quæst. i. de potestate Pontificis art. 7. in respub. ad vltimū, vbi dicit, potestatem temporalem aliter esse in Pontifice, ac in Rege: in Pontifice enim esse vt in confirmare & corrigere, in Rege verò vt in administrante. & clarius artic. 8. semper, Papam habere spiritualem potestatem, sed per eam disponere etiam de temporalibus. & art. 9. demonstrat Christum non fuisse Regem temporalem, sed spiritualem.

Pari ratione Aluarus Pelagius, videtur quidem in prima parte sui operis de planctu Ecclesiæ art. 13. & Christum, & eius Vicarium Regem temporalem totius mundi facere voluisse.

tamen in secunda parte eiusdem operis artic. 17. & aperte & copiose docet, Christum in terris non habuisse temporale dominium totius mundi, sed regnum spirituale tantum, & Romanum Pontificem Christi Vicarium directe ac proprie non habere potestatem temporalem, sed spirituales: quamvis per eam possit etiam temporalia gubernare, cum id requirit necessitas spiritualis. Sic etiam Durandus in libro de origine iurisdictionum quest. 3. in responsione ad 3. argumentum habet hæc verba, Dicendum est, quod qui dicit, Christum non habuisse omnem potestatem spirituales, & temporales, contradicit Evangelio. & infra, post resurrectionem Christus commisit Petro regimen Ecclesie totum, quantum necessarium erat, & expediebat ad regimen totius Ecclesie: & quia utraque potestas temporalis & spiritualis necessaria est, ideo utramque potestatem contulit Petro. hæc ille, qui paulò infra explicat se, & ait: Isti sunt veri termini iurisdictionis spiritualis & temporalis à fundatione Ecclesie, quos transgredi non licet, quia iurisdictionis temporalis nullo modo se extendit ad spiritualia, de quibus nihil nouit: iurisdictionis verò spiritualis se extendit primò, & principaliter ad spiritualia, secundariò & per quandam consequentiam se extendit ad actiones hominum circa temporalia, quæ ordinantur ad spiritualia tanquam ad finem. Et infra: Nec propterea dicere intendimus, quod Christiani Principes, seu Reges ab Ecclesia teneant terras suas, siue Regna in feudum, sicut aliqui quandoque malè crediderunt. sed solùm præcisè volumus dicere, quod regimen Regum, & quorumcunque Principum Christianorù subest regimini Ecclesie in tantum, quod si cedat in subuersionem fidei aut bonorum morù, correctio, & directio ipso iure pertinet ad Ecclesiam. hæc ille.

Sanctus quoque Bonauertura in libro de Ecclesiastica hierarchia, parte 2. cap. 1. scribit, summum Pontificem posse Imperatorem, & Reges deponere, ut qui supremum habeat in orbe Christiano potestatem. Et tamen ipse idem in eodem libro partis primæ, capite tertio, propè finem dicit, potestatem Episcoporum esse purè spirituales, potestatem autem Regum purè temporales. & cap. 1. partis secundæ iterum repetit, potestatem sacerdotalem, & ipsius etiam summi Pontificis esse penitus spirituales, sed maiore temporali, ita ut temporales

poralis sit subiecta spiritali, non contra. quæ est sententia, & confessio omnium Catholicorum. Denique, vt omnium recentiores, primi qui temporalem potestatem summo Pontifici ex Christi institutione tribuunt, videntur esse Hugo de S. Victore in 2. lib. de Sacramentis, parte 2. cap. 4. & S. Bernardus lib. 4. de consideratione, cap. 4. hos enim sequuntur Alexander, Bonauentura, Henricus, Durandus, & alij probatores. Porrò Hugo scribit quidem à potestate spiritali, quæ in summo Pontifice potissimum residet, corrigi & iudicari temporalem Regum potestatem; tamen in eodem loco dicitur verbis scribit, caput potestatis temporalis esse Regem, quem admodum caput potestatis spiritalis est Papa. Sanctus vero Bernardus lib. 4. de consideratione, vtrumque gladium spirituales, & temporales dicit esse summi Pontificis: tamen in multis locis eiusdem operis apertè demonstrat, Pontificis maximi potestatem propriè spirituales esse, non temporales. lib. 1. de considerat. cap. 5. In criminibus, inquit, non in confessionibus est potestas vestra. lib. 2. cap. 5. Esto, inquit, vti quacunque ratione hæc tibi vendices (bona videlicet temporalia, quæ habet Ecclesia ex dono Principum terrenorum) non Apostolico iure. nec enim ille tibi dare, quod non habuit potuit. & cap. 6. Exi in mundum. ager enim est mundus, quæ creditus tibi. exi in illum, non tanquam Dominus, sed tanquam villicus. lib. 3. cap. 1. Eis (Apostolis videlicet) in hereditatem. ita tu hæres, & orbis hereditas. At quatenus hæc te portio contingat, aut contigerit illos, id bene consideratione pensandum. non enim per omnem reos mundum, sed sanè quadantenus, vt mihi videtur, dispensatio super illum credita est, non data possessio. Denique in 4. lib. 4. cap. 4. vtrumque gladium tribuit S. Bernardus Ecclesie, sed spirituales ponit in manu Pontificis, temporales in manu Principum terrenorum, vtrumque tamen dicit esse Ecclesie, tum quia vterque seruire debet Ecclesie, tum quia gladius temporalis gladio spiritali subiectus est, vt in sequenti capite declarabitur.

